
[Home](#) /

Pagulaste koolitusvõimalused neile Eestis loodud kohanemisprogrammide ja arengukavades kajastatu näitel

Pagulaste koolitusvõimalused neile Eestis loodud kohanemisprogrammide ja arengukavades kajastatu näitel

MARKO LAANES

Eesti on 1997. aastal Genfi konventsiooniga liitudes võtnud kohustuse pakkuda kaitset inimestele, kes vastavad konventsioonis sätestatud normatiividele. Muuhulgas peab Eesti suutma pagulase staatuse saanud isikutele pakkuda võimalusi kohaliku eluga kohanemiseks läbi

kohanemisprogrammide ja koolitustegevuste. Artikli aluseks olnud uurimuse eesmärk oli anda läbi kohanemisprogrammide ja valdkondlike arengukavade analüüsimise ülevaade võimalustest, mis Eestis pagulaste koolitamiseks loodud on. Uurimisprobleem tõstatati küsimusena: „Kuidas konstrueeritakse pagulaste koolitusega seotud teemasid neile loodud koolitusprogrammides ja arengukavades?„

Dokumendianalüüsi tulemused näitasid, et enim pööratakse kohanemisprogrammides tähelepanu keeleõppele, kuid selle korraldamise osas esineb mitmeid takistusi nagu näiteks pagulaste vastuvõtukeskuste geograafiline isoleeritus.

Võtmesõnad: Pagulane, kohanemiprogramm, keeleõpe, täiskasvanud õppija

Briti sotsioloogi Anthony Giddensi (1997) käsitluses on hariduse funktsiooniks inimese ettevalmistamine ühiskondlikku ellu astumiseks. Küsimus on, et kuidas valmistada inimesi ette ühiskondlikku ellu astumiseks olukorras, kus nende normaalne elukorraldus on häiritud kodumaal valitseva kriisi tõttu. Eestile lähima näitena saame tuua Ukraina, kus 2013. aasta novembris alguse saanud kriisi tõttu on Unicefi (Unicef 2017) andmetel koolitee katkenud tuhandetel lastel. Täpselt samamoodi takistab kriis täiskasvanutel enese arendamise ja harimisega tegelemist. Millised on inimeste võimalused haridustee jätkamiseks olles kriisikoldest pääsenud? 1951. aasta Genfi Pagulasseisundi konventsiooni järgi on pagulastel riigis, kuhu nad on põgenenud samasugune õigus haridusele, nagu selle riigi kodanikel (The 1951 Refugee Convention) Eestis pagulaste

integreerumisega seotud dokumendid ja arengukavad peavad toetuma Genfi konventsiooni põhimõtetele kuna Eesti liitus sellega 1997. aastal. (Pagulasabi) Genfi konventsioonist tulenevalt on seega Eestil kohustus pakkuda pagulastele võimalusi kohanemiseks ja enese koolitamiseks, selle eesmärgiga on loodud mitmeid koolitus- ja kohanemisprogramme. (Nt. „Kohanemisprogramm kolmandate riikide kodanike lõimimiseks Eestis“) Artiklis kajastatava uuringu eesmärk on kirjeldada ja analüüsida täiskasvanud pagulastele mõeldud kohanemis- ja koolitusprogramme ning võõrast kultuuriruumist saabujate lõimimisega seotud riiklike arengukavasid Eestis. Uurimisküsimusena püstitatakse küsimus: Kuidas konstrueeritakse pagulaste koolitusega seotud teemasid neile loodud koolitusprogrammides ja arengukavades?

Teema on oluline kuna viimastel aastatel esitatakse Eestile aina enam taotlusi varjupaiga saamiseks. Sellest tingituna peab meil olema selge ülevaade pagulaste ühiskonda integreerumiseks loodud võimalustest.

PAGULASTE MÕISTE MÄÄRATLEMINE EESTI KONTEKSTIS

Selleks, et kirjeldada ja analüüsida kohanemis- ja koolitusprogramme tuleb määratleda pagulase mõiste lähtudes Eesti kontekstist. Eestis toetutakse pagulaste määramisel kohalikule seadusandlusele, mis omakorda baseerub rahvusvahelistel dokumentidel, nagu 1951. aasta Genfi Pagulasseisundi konventsioon. Käsitluse põhjal, mis toetub Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadusele loetakse pagulaseks isikut, kelle puhul on alust karta tagakiusamist kodumaal. Tagakiusamise põhjusteks võivad olla inimese rass, religioon, meelsus või muud tunnused. (Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus § 4, 2006) Üldjuhul esinevad tagakiusamise põhjused kombineeritult. (Haruoja, Meior, & Dusman, 2007)

Eesti on pagulasi vastu võtnud kakskümmend aastat, alates 1997. aastast. Varjupaika taotlevate isikute arv on Eestis olnud läbi aegade väike, piirdudes keskmiselt 20 taotlusega aastas. Eesti liitumine Schengeni viisaruumiga ja piiride avanemine 2008. aastal tõi kaasa varjupaigataotluste arvu kasvu 2009. aastal, mil esitati kokku 40 taotlust. 2015. aastaks oli aastane varjupaigataotluste arv kasvanud 231 taotluseni. (Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet) Varjupaigataotluste arvu järjepidev kasvamine näitab, et Eesti peab olema valmis teisest kultuuriruumist pärit inimeste integreerimiseks meie ühiskonda. Statistika näitab, et Eestis varjupaika taotlevate inimeste päritolumaadest on teiste seas esindatud Ukraina, Venemaa, Gruusia, Süüria ja Afganistan, mis on kõik väga erinevad kultuuritaustaga riigid. (Pagulasabi aastaraamat 2014, Politsei- ja Piirivalveamet) Enim on varjupaigataotlusi esitatud Ukrainast ja Venemaalt, seda Eesti soodsa geograafilise asukoha tõttu. Need andmed näitavad, et meil tuleb tegeleda mitmetest erinevatest kultuuridest pärit õppuritega, mis omakorda tähendab täiskasvanuhariduse spetsialistidele vajadust mitmekesise ettevalmistuse järele.

TÄISKASVANUKOOLITUS JA SELLE SEOS PAGULASEGA

Lääne kultuuris loetakse täiskasvanuks inimest, kes on vähemalt 18 aastat vana, kuid rääkides

õppimisest tuleks eelkõige lähtuda inimese sotsiaalsetest rollidest ja sellest, kuidas ta etteantud rolle täidab. Talvi Märja, Merle Lõhmuse ja Larissa Jõgi (2003,49) sõnul saame täiskasvanuks lugeda inimest, kes tajub oma rolle erinevates olukordades ja käitub vastavalt rolliootustele. Lisaks oma rolli tajumisele erinevates olukordades peab täiskasvanud inimene olema suuteline vastutama oma tegevuste eest. Täiskasvanukoolituseks võime selle käsitluse järgi lugeda koolitust, mis on suunatud indiviidile, kellel on olemas eelnevalt välja toodud omadused.

Pagulased on lahkunud kodumaalt, kuna sinna jäämine kujutas ohtu nende elule. See on üks asjaoludest, mis eristab pagulasi tavapärastest täiskasvanud enesetäiendajatest. Uus kultuuriruum erineb vähem või rohkem harjumuspärasest ja sellega tuleb kohaneda. (Talib, 2006, viidanud Muldma; Nõmm, 2011) Pagulaste olukorras ei ole uute tavade õppimine õppija vaba valik, vaid ainus võimalus kohaneda sihtriigi eluga ning sellega peavad pagulastele suunatud koolitusprogrammid ja nendega tegelevad koolitajad ning tugiisikud arvestama.

DOKUMENDIANALÜÜS

Dokumendianalüüsi eesmärgiks on saada selge ülevaade pagulaste ühiskonda integreerumiseks loodud võimalustest ning uurida, millele keskendutakse kohanemisprogrammides ja arengukavades tähelepanu. Lisaks kohanemisprogrammidele ja arengukavadele analüüsitakse integreerumisega seotud raporteid, et leida erinevusi ja ühisosa dokumentide ning reaalse elu vahel.

Dokumendianalüüsi kaasatakse alltoodud dokumendid kuna tegu on avalikult kättesaadavate dokumentidega, mis annavad olulist sisendit pagulastega tegelevatele isikutele ja organisatsioonidele. Inimene või organisatsioon, kellel on soov või kohustus tegeleda pagulaste lõimimisega Eesti ühiskonda saab just nendest dokumentidest ülevaate enda võimalustest ja kohustustest.

- Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus
- Kultuuriministeeriumi arengukava *Lõimuv Eesti*
- *Eesti elukestva õppe strateegia 2020*
- MTÜ Eesti Abikeskused (2013). *Varjupaigataotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele pakutavate tugiteenuste hindamine* Uuringuaruanne
- *Integrating Refugee and Asylum-seeking Children in the Educational Systems of EU Member States Country report: Estonia* (2012)

DOKUMENDIANALÜÜS PROTSESS

Dokumentide analüüsimisel lähutatakse Meri-Liis Laheranna 2008. Aastal kirjeldatud kvalitatiivse sisuanalüüsi põhimõtetest ning püütakse dokumentide sisus leida mustreid ja ühiseid nimetajaid. Kvalitatiivse analüüsi eeliseks saab lugeda täpsust. Tekstiga töötades on kvalitatiivse analüüsi

puhul võimalik keskenduda peenetele nüanssidele, mida kvantitatiivne andmeanalüüs ei võimalda. (Kalmus, Masso ja Linno, 2015)

Pagulastemaatikaga seotud dokumentide analüüsimisel pööratakse tähelepanu järgmistele küsimustele:

- Milliseid pagulastele suunatud koolitusi/hariduslike tugiteenuseid dokumentides välja tuuakse?
- Mille kaudu kirjeldatakse, kuidas konstrueeritakse dokumentides välja toodud pagulastele suunatud koolitusi/hariduslike tugiteenuseid?
- Milliseid pagulastele suunatud koolituste/hariduslike tugiteenuste pakkumisega seotud probleeme dokumentides välja tuuakse?

ÜLEVAADE ANALÜÜSITAVATEST DOKUMENTIDEST

Järgnevalt kirjeldatakse lühidalt iga dokumendi sisu ning seejärel tehakse üldine kokkuvõte analüüsi tulemustest.

VÄLISMAALASELE RAHVUSVAHELISE KAITSE ANDMISE SEADUS

Seadus reguleerib välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmisega seonduvat inimese õiguslikust seisundist igapäevaste tegevusteni nagu õppimine ja töötamine. Andragoogidele ja teistele täiskasvanuhariduse valdkonna inimestele, kes peaksid pagulaste koolitamisega kokku puutuma on seaduse oluliseim punkt see, et kaitse saanud pagulasel on samasugune õigus haridusele nagu Eesti kodanikel.

KULTUURIMINISTEERIUMI ARENGUKAVA LÕIMUV EESTI

Arengukava on dokument, milles on välja toodud sotsiaalselt sidusa Eesti arendamiseks olulised ideed ja tegevused. Arengukavas on esitletud ka varasemate arengukavade tulemusi, mis panevad asjad väga hästi perspektiivi. Kui mõned aastad tagasi oli fookuses venekeelse elanikkonna kaasamine ühiskonda, siis tänasel päeval on selles osas tehtud suuri edusamme ja esile on kerkinud sisserändajate lõimumisega seonduvad väljakutsed. Arengukava pakub praktilist väärtust tänu sellele, et kirjeldatud on meetmeid, mille abil sisserändajate ja pagulaste lõimumist soodustada.

EESTI ELUKESTVA ÕPPE STRATEEGIA 2020

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 on dokument, mis käsitleb hariduse ja elukestva õppega seonduvat. Strateegia on tihedalt seotud Lõimuv Eesti arengukavaga kuna strateegias esitatud tegevused nagu hariduse võimaldamine kõikidele Eestis elavatele inimestele toetavad arengukava elluviimist. Pagulastega seotud täiskasvanuhariduse valdkonna inimestele strateegias midagi konkreetselt välja toodud pole, pigem on dokument üldsõnaline käsitledes võrdseid võimalusi

kõigile.

VARJUPAIGA TAOTLEJATE JA RAHVUSVAHELISE KAITSE SAANUD ISIKUTELE PAKUTAVATE TUGITEENUSTE HINDAMINE. UURINGUARUANNE

Uuringuaruanne on väärt materjal inimesele, kes tunneb huvi, milliseid tugiteenuseid Eestis reaalselt pagulastele pakutakse. Aruandes tuuakse välja, millistest põhimõtetest lähtuvalt pagulastele mõeldud tugiteenuseid osutatakse. Suur väärtus on sellel, et välja on toodud tugiteenuste pakkumisega seotud olulised probleemid ja arenguvõimalused. See võiks olla õppematerjaliks teenuste pakkujaile ja valdkonna poliitikaloojatele pakkumaks tulevikus paremaid teenuseid. Oluline on välja tuua, et tagasiside tugiteenustele tuli selle uuringu puhul nii teenuste tarbijatelt kui pakkujatelt ning tänu sellele on teema mitmekülgsesti läbi töötatud.

INTEGRATING REFUGEE AND ASYLUM-SEEKING CHILDREN IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF EU MEMBER STATES COUNTRY REPORT: ESTONIA

Pealkirjast võiks järeldada, et raport on abiks laste haridusega tegelevatele inimestele, kuid raporti sisu põhjal on võimalik lisaks haridussüsteemile saada ülevaade Eesti pagulaspoliitikast üldisemalt. Lisaks haridusele puudutab raport Eesti õigussüsteemi ja annab ülevaate pagulastega tegelevatest organisatsioonidest. Inglisekeelse dokumendina on raport võõramaalastele heaks sissejuhatuseks Eesti pagulaspoliitikasse.

UUSIMMIGRANTIDE KOHANEMISPROGRAMM

Intergratsiooni Sihtasutus on koostöös Tallinna Ülikooliga välja töötanud kohanemisprogrammi kolmandate riikide kodanike sujuvamaks kohanemiseks Eesti ühiskonnas. Kohanemisprogrammi juurde kuulub baaskoolitus, mis käsitleb igapäevaelus olulisi teemasid nagu näiteks arsti juures käimise eripärad Eestis. Olulisel kohal on keeleõpe, mille maht kohanemisprogrammi raames on 364 tundi, mille läbimisel on osalejatel saavutatud algtaseme keeleoskus. Lisaks koolitustele võimaldatakse kohanemisprogrammi loojate poolt inimestele Eesti eluga kohanemiseks tugiisiku teenuseid.

DOKUMENDIANALÜÜSI TULEMUSED

Analüüsitud dokumentide põhjal on võimalik saada ülevaade hariduslikest teenustest, mis on pagulastele kohustuslikud. Dokumente analüüsides tulid esile kaks põhilist teemat, milleks olid keeleõpe ja kohaliku kultuuri tundmine.

KEELEÕPE ANALÜÜSITUD DOKUMENTIDES

Keeleõpe on teema, mida on läbivalt esile tõstetud kõikides analüüsitud dokumentides. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus sõnastab kohustusena, et kaitse saajad peavad osa võtma eesti keele õppes, mida neile võimaldatakse (näide 1). See tuuakse välja kasutades järgnevat sõnastust:

(1) „Töövõimelisel 18-aastaselt kuni vanaduspensioniealistel rahvusvahelise kaitse saajal on kohustus osaleda käesoleva seaduse § 73 lõike 4 alusel korraldatavas eesti keele õppes. „

Erandite osas toob seadus välja järgnevad tingimused: „Eesti keele õppes ei pea osalema rahvusvahelise kaitse saaja, kes omandab eesti keeles põhi-, kesk- või kõrgharidust.“ See erand on oluline ressursside säästliku kasutamise seisukohast. Pagulastele hariduse võimaldamise osas on kõige olulisem Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses kokku võetud ühe lausega: „Rahvusvahelise kaitse saajal on Eestis viibimise ajal õigus haridusele ja õigus Eestis töötada seadustes sätestatud alustel ja korras.“ See lihtsalt ja konkreetset sõnastatud punkt näitab, et pagulased on enese harimisel Eesti kodanikega võrdsed.“

Arengukavas „Lõimuv Eesti 2020“ on välja toodud, et Eesti ühiskonna paremaks lõimumiseks on vaja keeleõppetegevusi, mis on suunatud lisaks formaalsele keeleõppele ka keeleoskuse parandamisele praktilise keelekasutuse kaudu (näide 2). Arengukavas on see sama punkt välja toodud kasutades järgnevat sõnastust:

(2) „Lähtudes eelkirjeldatust on lõimumisvaldkonna eesmärkide saavutamiseks vaja senisest enam: keeleõppetegevusi, mis on suunatud lisaks formaalsele keeleõppele ka keeleoskuse parandamisele praktilise keelekasutuse kaudu.“

See näitab, et Eestis viibivate inimeste keeleoskus on aktuaalne teema, mille peale mõeldakse ka riiklikul tasandil. Lisaks „Lõimuv Eesti 2020“ arengukavas toodule on ka „Elukestva õppe strateegia 2020“ raames sõnastatud eesmärk (näide 3) :

(3) „Muu emakeelega inimestele pakutakse eesti keele õppimise võimalusi ja muid Eesti ühiskonnas kohanemist ja lõimumist soodustavaid teenuseid.“

Iga õppeprotsessi puhul on õppijale oluline õppe maht ja läbi selle saavutatav tase.

„Kohanemisprogramm kolmandate riikide kodanike lõimimiseks Eestis“ toob konkreetset välja, et keelekoolituse maht on 364 tundi, millega antakse kohanejale vajalik algtaseme (A2) keeleoskus. Andragoogika taustaga dokumendianalüüsi läbiviijas tekitas siirast huvi järgnev lõik (näide4):

(4) „Keeleõpe toimub kommunikatiivselt praktiliste tegevuste ning toetava keelekeskkonna kaudu ning on lõimitud baaskoolituse muude tegevustega. Keeleõppes käsitletakse kohanejate vajadustest lähtuvaid teemasid.“

Olles õppijate vajadusest lähtuva õppeprotsessiga kokku puutunud suuremal määral alles ülikooliõpingute jooksul on artikli autoril hea meel, et pagulastel avaneb võimalus sellist õpet Eestisse saabudes kogeda.

Pagulaste kohanemise ja keeleõppega seoses on sõnastatud suuri eesmärke ning seatud kohustusi inimestele ning organisatsioonidele mitmete arengukavade raames. 2020. aastaks seatud arengukavade toel saavutatut on hetkel veel vara hinnata, kuid varasemad tulemused on kaardistatud mitmes raportis ja aruandes, mida dokumendianalüüs käsitles. Varjupaigataotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele pakutavate tugiteenuste hindamise uuringuaruandes tuuakse välja asjaolu, et eelpool käsitletud dokumentides olulise teemana esitletud keeleõppe tagamine on reaalsuses kohati raskendatud (näide 5). Tsiteerides aruannet:

(5) „Vastuvõtukeskuse geograafilise isoleerituse tõttu on keeleõpe olnud aastate jooksul ebapiisav ja ebakorrapärane. See on murekohaks nii taotlejate, kaitse saanud isikute kui ka teenuseosutajate jaoks.“

Keeleõpet pakuvad aruandes toodud informatsiooni põhjal erafirmad, kelle kvaliteedi osas on raske teha üldistusi kuna kõiki pagulastega läbi viidud intervjuude põhjal nii kiidetud kui laidetud. Hea on see, et aruandes on otse ja ausalt välja toodud keeleõppe osutamisega seotud põhilised probleemid, milleks on jäik ajakava, õpetajate nõrk tase ning keeleõppe vähene intensiivsus. (Varjupaigataotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele pakutavate tugiteenuste hindamine. Uuringuaruanne, 2013) Kõik need probleemid on välja toodud õppijatega tehtud intervjuude põhjal, mis annavad sellele dokumendile kaalukust. Varjupaigataotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele pakutavate tugiteenuste hindamise uuringuaruanne on dokument, mis annab tulevastele pagulaste integreerimise valdkonna poliitika loojatele väärtuslikku sisendit loomaks paremaid tingimusi keeleõppe ja teiste pagulastele mõeldud tugiteenuste pakkumiseks.

EESTI KULTUUR ANALÜÜSITUD DOKUMENTIDES

Keel ja kultuur on tihedalt seotud ja nii pöörab Kohanemisprogramm kolmandate riikide kodanike loimimiseks suurt tähelepanu lisaks keeleõppele ka kohalikku elu tutvustavate materjalide pakkumisele pagulastele. Materjalide ilmestamiseks võiks programmi sisukorrast välja tuua järgnevad punktid : „Arsti juures“, „Juuksuris“, „Kinos“ ja „Eesti sportlased“. Kohanemisprogrammi raames on pagulastele välja töötatud suur hulk töölehti erinevatel teemadel, mille läbitöötamine koos juhendajaga aitab neil orienteeruda Eesti kultuuriruumis. Analüüsitud dokumendid annavad ülevaate sellest, et suur osa Eestis pagulastele mõeldud koolitusi ja ka teisi tugiteenuseid võimaldatakse pagulastele riigi poolt koostöös mittetulundusorganisatsioonide ja eraettevõtetega. Näidetena võib tuua nii käesolevas artiklis varasemalt esile toodud keeleõppe kui ka vabaaja sisustamiseks mõeldud üritusi. „Enamik rahvusvahelise kaitse saajatest nimetas ühe või paar üritust, kus nad olid pärast varjupaigataotluse otsust osalenud. Nad olid nendega väga rahul: toimusid erinevad ekskursioonid, töötoad ja üritused, mida korraldasid JMK ja Eesti Pagulasabi.“ (Varjupaigataotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele pakutavate tugiteenuste hindamine. Uuringuaruanne, 2013) Riigi ja erasektori koostöö on toimunud, kuid nagu eelpool seoses keeleõppe korraldamisega välja on toodud, on teenuste kvaliteedi osas endiselt arenguruumi.

KOKKUVÕTE

Analüüsitud dokumendid annavad konkreetsete näidete kaudu ülevaate Eestis pagulastele mõeldud koolitustest ja kohanemisprogrammidest. Enim käsitletud teema analüüsitud dokumentides on keeleõpe, mis on Eestis pagulastele seaduslikult omistatud õigus. Analüüsi raames läbi töötatud dokumendid näitasid, et keeleõppe realiseerimise osas on Eestis veel

arenguruumi, et muuta see kättesaadavaks ja toimivaks kõikidele vastuvõetud pagulastele. Arvestades, et Eestile esitatud varjupaigataotluste iga-aastane arv on tõusuteel alles viimastel aastatel on sellised raportite tulemused arusaadavad. Dokumendianalüüsi tulemused võiksid olla Eesti pagulaspoliitika kujundajatele sisendiks, mille põhjal tulevikus Eestis pagulastele pakutavate teenuste kvaliteeti tõsta.

ALLIKAD

Giddens, A., Sutton, P. W. (1997) *Sociology*. John Wiley and Sons Ltd

Haruoja, M., Meiorgh, M., & Dusman, A. (2007) *Pagulased eile, täna, homme*. [2017, aprill 2]

http://integratsioonikeskus.ee/PDF/Pagulased_eile_tana_homme_EST.pdf

Märja, T., Lõhmus, M. & Jõgi L. (2003). *Andragoogika. Raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Tallinn: Kirjastus Ilo

Muldmaa, M, Nõmm, J (2011) *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas*. ISBN [2017, aprill 7]

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40601/Archimedes_opikeskkond.pdf?sequence=1

Pagulasabi aastaraamat 2014 [2017, mai 10]

<http://aastaraamat.pagulasabi.ee/>

Politse- ja Piirivalveamet. *Rahvusvahelise kaitse statistika* [2016 märts 15]

<https://www.politsei.ee/dotAsset/218156.pdf>

Siseministeerium. Kohanemisprogramm. [2017, märts 18]

<https://www.riigiteataja.ee/akt/122082014005>

Siseministeerium. *Siseturvalisuse arengukava* [2017, märts 18]

<https://www.siseministeerium.ee/et/stak>

The UN Refugee Agency. (2010). *The 1951 Refugee Convention*.

<http://www.unhcr.org/3b66c2aa10>

Unicef. *Ukraine: Access to education for children affected by the crisis should be at the top of national agenda*

(2017) [2017, mai 13]

https://www.unicef.org/ceecis/media_26464.html

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus [2017, aprill 20]

<https://www.riigiteataja.ee/akt/VRK>

Dokumendianalüüs

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 [2017, mai 6]

[https://webcache.googleusercontent.com/search?](https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:_zETkbiWCY8J:https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf+&cd=2&hl=et&ct=clnk&gl=ee)

[q=cache:_zETkbiWCY8J:https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf+&cd=2&hl=et&ct=clnk&gl=ee](https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:_zETkbiWCY8J:https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf+&cd=2&hl=et&ct=clnk&gl=ee)

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015) *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. [2017, mai 9]

<http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kultuuriministeeriumi arengukava *.Lõimuv Eesti* [2017, mai 18]

<http://www.kul.ee/et/eesmargid-tegevused/kultuuriline-mitmekesisus/valdkondlik-arengukava-loimuv-eesti-2020>

Laherand, M. (2008) *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn

Loogma, K, Loogma, K, Sau-Ek, K (2012) *Integrating Refugee and Asylum-seeking Children in the Educational Systems of EU Member States Country report: Estonia*

MTÜ Eesti Abikeskused (2013). *Varjupaigataotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele pakutavate tugiteenuste hindamine* Uuringuaruanne [2017, mai 6]

https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Kodakondsus_ja_r2nne/2013_

[varjupaigataotlejatele_ja_rahvusvahelise.pdf](#)

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus [2016, aprill 20]

<https://www.riigiteataja.ee/akt/VRKS>

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

ARTIKLID 2013

ARTIKLID 2014

ARTIKLID 2015

ARTIKLID 2016

ARTIKLID 2017

ARTIKLID 2018

ARTIKLID 2019

ARTIKLID 2020

ARTIKLID 2021

ARTIKLID 2022

ARTIKLID 2023

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0